

Bruxelles, den 10. november 2022
(OR. en)

14613/22

AGRI 620
ENV 1139

FØLGESKRIVELSE

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	10. november 2022
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union
Komm. dok. nr.:	COM(2022) 590 final
Vedr.:	MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET Sikring af adgang til gødning til overkommelige priser

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2022) 590 final.

Bilag: COM(2022) 590 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 9.11.2022
COM(2022) 590 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Sikring af adgang til gødning til overkommelige priser

1. INDLEDNING

En **global krise på markedet for mineralsk gødning**, hvis lige ikke er set siden 1970'erne, er i øjeblikket under udvikling. Covid-19-pandemien med de deraf følgende afbrydelser i forsyningskæden efterfulgt af energikrisen har resulteret i rekordhøje gødningspriser.

Gødning spiller en **afgørende rolle for fødevarer sikkerheden**¹.

Ruslands ulovlige og uberettigede invasion af Ukraine har haft betydelige negative konsekvenser for de allerede pressede globale gødningsmarkeder. Den har blotlagt svagheder, der skyldes verdens afhængighed af ganske få globale leverandører. Rusland, der i 2020 tegnede sig for ca. 15 % af eksporten af gødning på verdensplan, har indført restriktioner for sin egen eksport af fødevarer og gødning, hvilket har reduceret det globale udbud og presset priserne i vejret. Knapthed på gødning og høje priser forværrer fødevarer sikkerhedskrisen i verden², og der således er behov for en samlet indsats for at tackle den globale gødningskrise. EU har intensiveret sin indsats for at afhjælpe den globale fødevarer usikkerhed og afbøde virkningerne af fødevarer krisen i sårbare lande gennem en hurtig og omfattende **Team Europe-indsats over for global fødevarer usikkerhed**.

Desuden har **EU's solidaritetsbaner og sortehavsinitiativet vedrørende korn** været virkningsfulde med hensyn til at afhjælpe fødevarer krisen, da disse to initiativer har gjort det muligt for Ukraine fortsat at eksportere korn, ligesom de har bidraget til at stabilisere markederne og sænke fødevarer priserne. **Solidaritetsbanerne mellem EU og Ukraine** er blevet en vigtig handelsforbindelse mellem Ukraine, EU og resten af verden og har indtil videre faciliteret eksport af over 14 mio. ton ukrainske landbrugsprodukter (korn, oliefrø og relaterede produkter, herunder gødning) og har dermed bidraget til at afhjælpe den globale fødevarer krise. EU har støttet FN's og Tyrkiets formidlende rolle og har opfordret til, at sortehavsinitiativet vedrørende korn videreføres efter den 19. november. Hvis ordningen ophører, vil det få alvorlige konsekvenser for fødevarer sikkerheden på verdensplan.

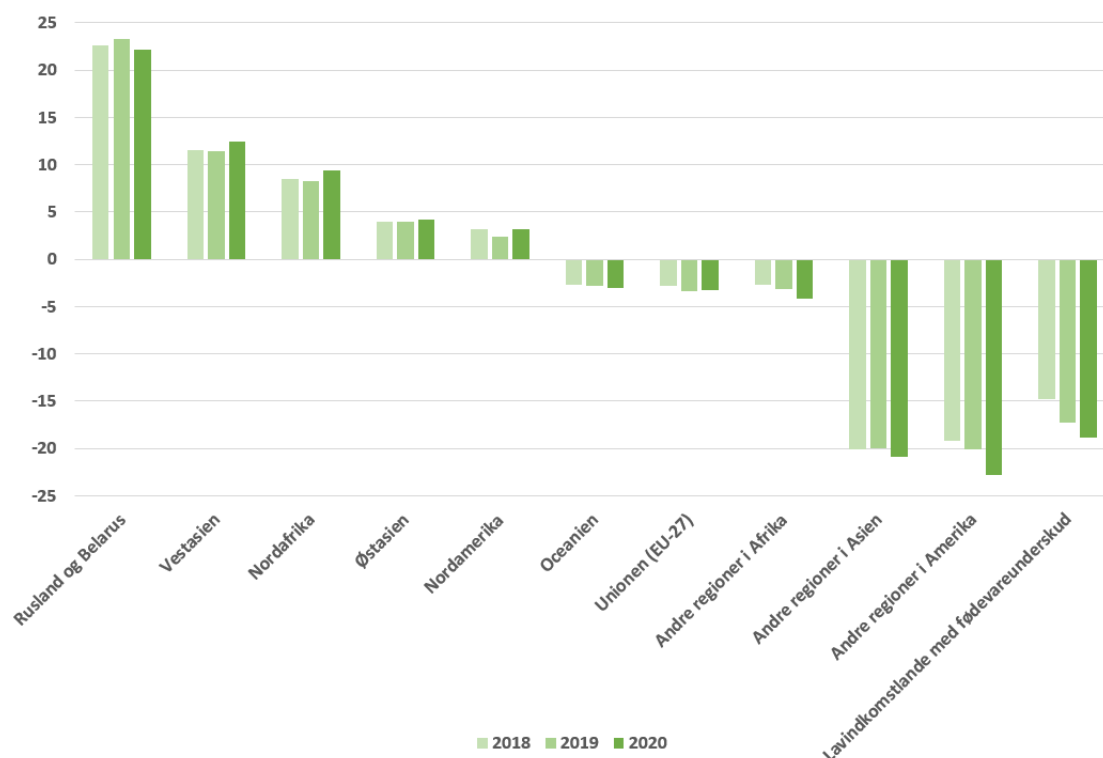
Det pressede gødningsmarked har navnlig konsekvenser for **lav- og mellemindkomstlandene**. I 2022 er **222 millioner mennesker i 53 lande hårdt ramt af fødevarer usikkerhed** og har behov for akut bistand, hvilket er et rekordhøjt niveau. De hårdest ramte lande omfatter ikke alene Somalia, Afghanistan, Etiopien, Nigeria, Sydsudan og Yemen, men også Sydamerika.

¹ Se [bilag 1](#) til denne meddelelse, der indeholder en kort redegørelse for de biologiske og kemiske processer, der ligger til grund for gødningers funktion og virkning.

² Se Kommissionens meddelelse af 23. marts 2022 "Beskyttelse af fødevarer sikkerheden og styrkelse af fødevarer systemernes modstandsdygtighed" (COM(2022) 133 final).

Selv om en rentabel fødevareproduktion afhænger af mere end blot gødning, er det **den kortsigtede virkning, som manglen på gødning kan have på landbrugets udbytte**, der gør den nuværende situation særlig kritisk. Lavere udbytter betyder nemlig færre fødevarer. FN har advaret om en global gødningskrise og har påpeget, at den risikerer at påvirke fødevareproduktionen i de kommende år, hvilket vil gå ud over de lande, der ikke har det finanspolitiske råderum til at gennemføre støtteprogrammer til at holde prisen på gødning nede på et overkommeligt niveau.

Figur 1: Nettohandel med gødning udtrykt i mio. ton næringsstoffer

Kilde: FAOSTAT³

Den globale knaphed på gødning skyldes primært den høje pris på naturgas, som er nødvendig for produktionen af kvælstofgødning⁴. **Europa har en omfattende gødningsindustri**, men er afhængig af import af såvel naturgas og som fosfater og

³ De geografiske aggregater er baseret på FAOSTAT's aggregater.

⁴ I [bilag 2](#) til denne meddelelse redegøres der kort for situationen på markedet for gødning i EU og resten af verden og for, hvordan dette marked fungerer.

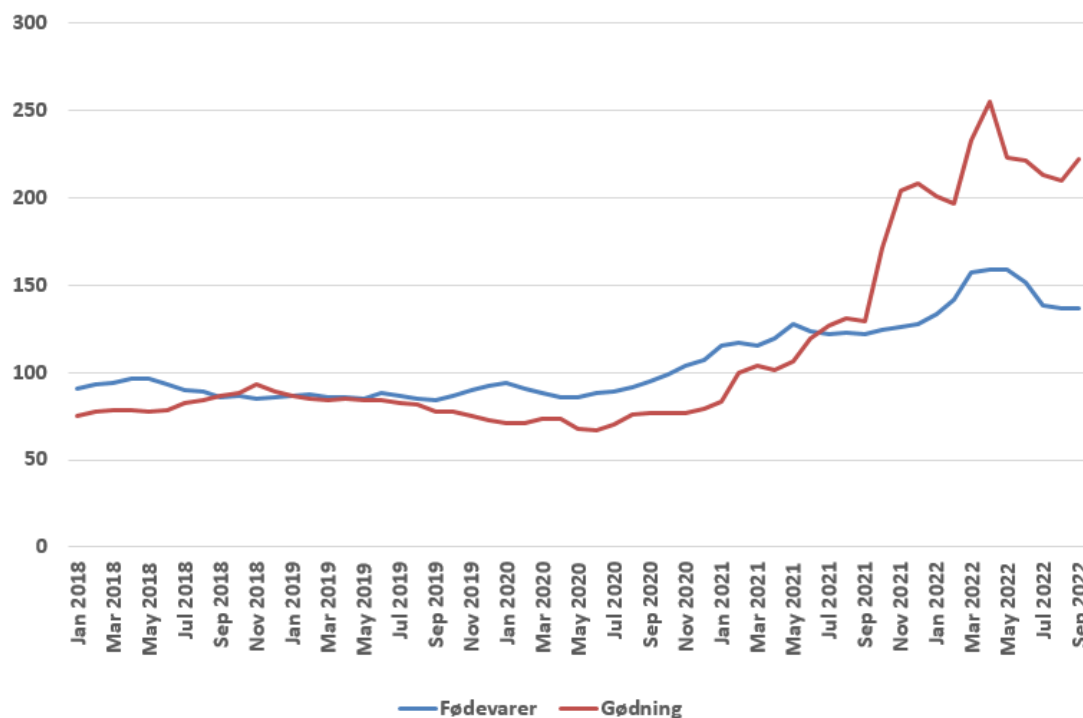
kalium⁵. I sommeren 2022 tegnedes gas sig for op til 90 % af de variable produktionsomkostninger for ammoniakproduktionen i EU (ammoniak er et mellemprodukt, der anvendes til fremstilling af kvælstofgødning). I august 2022, hvor gaspriserne toppede, lukkede industrien 70 % af sin ammoniakproduktionskapacitet, da produktionen var blevet urentabel. Det tyder på, at den nuværende udnyttelse af kapaciteten er på 50 %. Hvis gaspriserne falder yderligere, kan forbruget forventes at stige yderligere. Den reducerede produktion i EU betyder også mindre eksport fra EU til lande uden for EU. Eksporten af kvælstofmellemprodukter og gødning er faldet med 9 %, mens importen er steget med 19 % i årets første otte måneder.

Selv om der stadig er gødning til rådighed i EU, er den høje pris en udfordring for landbrugerne (en prisstigning på 149 % på årsbasis for kvælstofgødning pr. september 2022 i forhold til samme periode sidste år), navnlig fordi andre inputpriser (energi) også er steget betydeligt. Høje gødningspriser påvirker landbrugernes beslutninger om, hvilke indkøb de foretager, og hvad de vil så, hvilket har konsekvenser for den kommende sæsons høst og dermed **EU's bidrag til tilgængeligheden og prisoverkommeligheden af fødevarer på globalt plan.**

De foranstaltninger, som EU er i færd med at gennemføre for at **afbøde de høje energipriser**, vil forbedre vilkårene for gødningsindustrien. Der er imidlertid behov for en mere øjeblikkelig og målrettet indsats. De kortsigtede foranstaltninger, der foreslås her, vil med al sandsynlighed kunne afhjælpe de vanskeligheder, som EU's landbrugere og gødningsproducenter står over for, og fremme EU's strategiske målsætning om at **mindske afhængigheden af import fra Rusland** ved at diversificere produktionen og sikre pålidelige forsyningskæder. På globalt plan skal EU's engagement i bekæmpelsen af fødevarerens sikkerhed styrkes yderligere.

⁵ De vigtigste makronæringsstoffer, der anvendes til fremstilling af gødning, er kvælstof, fosfor og kalium.

Figur 2: Globalt prisindeks for gødning og fødevarer (Indeks 100 = 2010)

Kilde: Verdensbanken

EU's overordnede strategiske målsætning er fortsat defineret af de mål, der er fastsat i **jord til bord-strategien**. Der er dokumentation for, at gødning ikke altid anvendes korrekt. **Tab af næringsstoffer** tegner sig for op mod 50-60 % af den mængde, der bringes ud på markerne i visse regioner, hvilket tyder på, at der bruges for megen gødning pr. hektar dyrket jord i mange områder i EU med ringe indlysende udbyttegevinst. Jord til bord-strategiens mål om at halvere tabet af næringsstoffer inden 2030, samtidig med at jordens frugtbarhed bevares, er derfor inden for rækkevidde.

På kort sigt bør vi imidlertid på baggrund af den geopolitiske usikkerhed gøre vores yderste for at undgå at bringe EU's fortsatte **bidrag til fødevaretilgængeligheden og prisoverkommeligheden** i fare. Vi skal sikre os, at EU's sanktioner over for Rusland gennemføres efter hensigten, og at det er muligt at transportere gødning til landbrugere i og uden for EU. En fremskyndelse af omstillingen til en **bæredygtig fødevareproduktion og innovative teknologier** er Unionens strukturelle løsning til at sikre fødevaretilgængelighed og prisoverkommelighed og beskytte miljøet og jordklodens sundhed.

I denne meddelelse præsenterer Kommissionen en række **foranstaltninger til gennemførelse i EU**:

- Kommissionen gør opmærksom på, at medlemsstaterne har mulighed for i deres nationale beredskabsplaner at prioritere **fortsat og uafbrudt adgang til naturgas** for gødningsproducenter i tilfælde af gasrationalisering, hvilket er i overensstemmelse med Kommissionens meddelelse "Spar på gassen til en sikker vinter".
- De ændrede midlertidige **kriserammebestemmelser for statsstøtte** giver medlemsstaterne mulighed for at yde særlig støtte til landbrugere og gødningsproducenter. I forbindelse med den anden ændring af rammebestemmelserne den 28. oktober 2022 har Kommissionen hævet lofterne for den begrænsede støtte til landbrugere og har øget fleksibiliteten og mulighederne for på visse betingelser at støtte virksomheder, f.eks. gødningsproducenter, der er ramt af stigende energiomkostninger. Der er mulighed for at udvide denne målrettede støtte ud over den lave andel af den støtte, der på nuværende tidspunkt er godkendt til sektoren. Offentlige myndigheder kunne f.eks. købe gødning og tilbyde landbrugerne den til lavere priser.
- De midler, der genereres på grundlag af foranstaltninger såsom **loftet over visse elproducenters markedsindtægter** og det **solidaritetsbidrag**, der er fastsat i EU-lovgivningen, kan på de gældende betingelser også anvendes til nationale støtteordninger.
- Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne undersøge, om det er hensigtsmæssigt at gøre brug af **landbrugsreserven**, der rummer et beløb på 450 mio. EUR for regnskabsåret 2023, til at støtte landbrugere, der er ramt af høje inputomkostninger.

- Kommissionen vil undersøge og drøfte med medlemsstaterne, hvordan de **strategiske planer under den fælles landbrugspolitik** bedst kan anvendes til at håndtere gødningssituationen. Gennemførelsen af foranstaltninger vedrørende bæredygtig gødning bør fremskyndes. Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at de i forbindelse med revisionen af deres planer — i de tilfælde, hvor disse ikke indeholder tilstrækkelig programmering på dette område — hjælper landbrugerne med at opnå en mere effektiv og bæredygtig anvendelse af gødning. Kommissionen vil hilse sådanne ændringer velkommen og støtte dem og sikre, at disse interventioner reducerer og forebygger miljøskadelige tab af næringsstoffer.
- Kommissionen vil tage skridt til at forbedre **markedsgennemsigtheden** på EU's gødningsmarked ved hjælp af et nyt markedsobservatorium, der skal oprettes i 2023, og afholdelse af regelmæssige høringer af interessenter inden for rammerne af den europæiske kriseberedskabs- og indsatsmekanisme for fødevarer sikkerhed (EFSCM).
- I et forsøg på at fremme EU's **åbne strategiske autonomi** som en mulighed for EU til at garantere sin fødevarerforsynings sikkerhed og fastsætte høje bæredygtighedsstandards vil Kommissionen fremme følgende foranstaltninger vedrørende gødning:
 - bedre adgang til **organisk gødning** og organiske næringsstoffer fra genanvendte affaldsstrømme, navnlig i regioner, hvor der anvendes lave mængder organisk gødning
 - støtte omstillingen af den europæiske kvælstofgødningsindustri, således at den bliver baseret på **ammoniak fremstillet på grundlag af vedvarende og grøn brint**
 - sikre, at der er stabile og brugbare lovgivningsmæssige rammer for produktionen af **vedvarende og grøn brint**, hvorved det sikres, at der hurtigt kan udvikles et marked for gødning baseret på vedvarende og grøn brint
 - støtte til **diversificering af importen** for at mindske afhængigheden af Rusland
 - i 2023 lancere en ny udfordring for **Det Europæiske Innovationsråd**, som tager sigte på et modstandsdygtigt landbrug.
- Kommissionen vil vedtage en **handlingsplan for en integreret næringsstofforvaltning** i første kvartal af 2023 med henblik på at træffe foranstaltninger på EU-plan og nationalt plan for at fremme en mere effektiv næringsstofudnyttelse under hensyntagen til medlemsstaternes udgangspunkter og en ambition om nulforurening.

I internationalt regi vil Kommissionen:

- fortsætte samarbejdet med medlemsstaterne og de europæiske finansielle institutioner inden for rammerne af Team Europe for at bidrage til de fire indsatsområder i **indsatsen over for global fødevareusikkerhed (solidaritet, produktion, handel og multilateralisme)**
- fortsætte samarbejdet med medlemsstaterne, Ukraine, Moldova og relevante interessenter om at øge kapaciteten for solidaritetsbanerne mellem EU og Ukraine
- **samarbejde med udvalgte EU-partnerlande**, herunder gennem Global Fertilisers Challenge, for at mindske deres afhængighed og forbrug af importeret mineralsk gødning gennem **anvendelse af effektive og bæredygtige landbrugspraksisser** og alternativer, der er baseret på en bæredygtig forvaltning af jordens frugtbarhed
- forbedre gennemsigtigheden på det globale marked for gødning ved at bidrage til relevante internationale initiativer vedrørende gødning, navnlig G20's **landbrugsmarkedsinformationssystem (AMIS)**
- fortsætte samarbejdet med FN-agenturer og internationale finansielle institutioner for i **bilaterale og multilaterale fora** at behandle spørgsmålet om adgangen til gødning til overkommelige priser og bidrage til bæredygtige multilaterale løsninger
- **øge støtten til opfyldelse af betalingsbalancebehov**, bl.a. gennem IMF's trustfond for fattigdomsbekæmpelse og vækst, og styrke samarbejdet med uafhængige finansielle institutioner under Global Gateway for at udvikle innovative og bæredygtige investeringer
- indlede drøftelser i **WTO** om at skabe mere åbenhed og bl.a. behandle spørgsmålet om **undgåelse af eksportrestriktioner for handelen med gødning** med henblik på at opfylde de forpligtelser, der er indgået i henhold til den erklæring om fødevareusikkerhed, der blev vedtaget på den seneste ministerkonference
- fortsætte samarbejdet med medlemsstaterne om at sikre, at **den globale handel med landbrugsfødevarer, herunder gødning**, kan forløbe gnidningsløst
- **intensivere sit arbejde med den fælles kommunikationsindsats og diplomatiske outreachaktiviteter** for at sætte fokus på og konsolidere Team Europe-reaktionen på den manglende fødevaresikkerhed og bekæmpe russisk desinformation. EU vil fortsat overvåge og bekæmpe Ruslands manipulering af informationsstrømmen, bl.a. gennem EU's offentlige kanaler såsom EUvsDisinfo, og samtidig videreføre samarbejdet med ligesindede partnere, navnlig i G7 og NATO.

2. SIKRING AF ADGANG TIL GØDNING TIL OVERKOMMELIGE PRISER

2.1. Markedsovervågning

Siden stigningen i priserne på rå- og hjælpestoffer til landbruget i 2021 har markedet for gødning været på dagsordenen for Kommissionens møder med interessenter og medlemsstater, herunder i den europæiske kriseberedskabs- og indsatsmekanisme for fødevarer sikkerhed (EFSCM) og på ekspertgruppens møder om gødningsprodukter.

Der findes ingen data om de lagre, som gødningsindustrien og/eller landbrugerne og deres producentorganisationer ligger inde med. Kommissionen vil skabe mere åbenhed på markedet ved hjælp af et **markedsobservatorium for gødning** i EU og undersøge, hvordan man kan indhente realtidsdata fra medlemsstaterne og interessenter.

2.2. Den fælles landbrugspolitik og medlemsstaternes strategiske planer under den fælles landbrugspolitik

Under den nye fælles landbrugspolitik har landbrugerne bred adgang til økonomisk støtte med henblik på **optimering af deres gødningsforbrug**, hvilket vil sætte dem i stand til at opnå miljømæssige, klimamæssige og økonomiske fordele. Bedste praksis i medlemsstaterne viser, at det med større kvælstofeffektivitet er muligt at reducere mængden af gødning og samtidig opretholde eller endda øge udbyttet, hvilket har en positiv indvirkning på jordens generelle frugtbarhed⁶. Samtidig vil øget effektivitet i EU mindske vores behov for gødning og dermed lette presset på det globale marked.

Den **nye grønne struktur** kombinerer øget konditionalitet (GLM og LF) med henblik på at beskytte og forbedre jordbundens sundhed og frugtbarhed⁷ med frivillige foranstaltninger, der er udformet af medlemsstaterne med det formål at støtte landbrugerne i at overholde krav, der går videre end minimumskraverne, herunder inden for næringsstofforvaltning. De frivillige foranstaltninger, som landbrugerne kan gennemføre, omfatter interventioner såsom **bioordninger og forpligtelser vedrørende miljø- og klimavenligt landbrug**. Spørgsmålet om en effektiv næringsstofudnyttelse behandles i samtlige strategiske planer under den fælles landbrugspolitik gennem forskellige foranstaltninger:

⁶ I den forbindelse vil forslaget til lovgivning om jordbundssundhed, som vil blive forelagt i 2023, indeholde yderligere målrettede mellem- og langsigtede tiltag, der skal beskytte jordbundens frugtbarhed og dermed opretholde fødevarer sikkerheden i EU.

⁷ De GLM-normer (normer for god landbrugs- og miljømæssig stand) og lovgivningsbestemte forvaltningskrav (LF), der er relevante for næringsstoffer, er overholdelse af de forpligtelser, der følger af nitratdirektivet (LF 2), anlæggelse af bræmmer langs søer og vandløb (GLM 4), foranstaltninger til forhindring af jorderosion og sikring af et minimumsjorddække (GLM 5 og 6) og vekseldrift (GLM 7).

- En række interventioner tilskynder til **afgrødediversificering og øget brug vekseldrift med inddragelse af proteinafgrøder**. Planerne støtter også såning af **efterafgrøder**⁸, bl.a. grøngødning, der øger **jordens indhold af organisk materiale**, eller forpligtelser til at anvende mere jorddække, end der kræves i henhold til minimumskraverne.
- De strategiske planer under den fælles landbrugspolitik støtter en mere udbredt vedtagelse af **næringsstofforvaltningsplaner** — ud over de områder, hvor de allerede er obligatoriske i henhold til nitratudirektivet — med henblik på at øge effektiviteten.
- Planerne støtter ligeledes **præcisionslandbrug, økologisk landbrug og agroøkologi** i form af forvaltningsforpligtelser og investeringer i nye maskiner, metoder, der kræver mindre brug af gødning, og bedre adgang til rådgivning og uddannelse⁹.
- De strategiske planer under den fælles landbrugspolitik støtter delvis **erstatning af mineralsk gødning med organisk gødning** såsom husdyrgødning, spildevandsslam og bioaffald fra metaniseringsprocesser eller biologiske og termiske behandlinger, samtidig med at det sikres, at dette ikke resulterer i et større tab af næringsstoffer.

I de forhandlinger, der førte til vedtagelsen af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, opfordrede Kommissionen indtrængende medlemsstaterne til at inkludere foranstaltninger vedrørende praksis, der optimerer en effektiv gødningsanvendelse. Når alle planer er vedtaget, **vil Kommissionen sikre, at der følges op på de planlagte interventioner, og at de gennemføres**. Den vil tilskynde medlemsstaterne til at fremme en **mere udbredt anvendelse af disse foranstaltninger** blandt landbrugerne. Kommissionen vil ligeledes opfordre medlemsstaterne til at overveje en yderligere prioritering af og et øget ambitionsniveau for sådanne interventioner i forbindelse med **fremtidige revisioner af deres strategiske planer under den fælles landbrugspolitik**. Kommissionen opfordrer navnlig medlemsstaterne til at fremskynde udrulningen af **bedriftsbæredygtighedsinstrumentet for næringsstoffer (FaST)** og landbrugernes brug af dette instrument¹⁰.

⁸ Efterafgrøder optager overskydende kvælstof fra gødskningen af den foregående afgrøde, hvilket forhindrer, at det går tabt som følge af udvaskning.

⁹ Investeringer vedrørende præcisionslandbrug er udtrykkeligt medtaget i 24 af medlemsstaternes udkast til strategiske planer.

¹⁰ Bedriftsbæredygtighedsinstrumentet for næringsstoffer (FaST) giver landbrugerne mulighed for at optimere deres brug af gødning med hensyn til timing, mængde og udbringning.

2.3. Ekstraordinære foranstaltninger og landbrugsreserven

I marts 2022 vedtog Kommissionen en **ekstraordinær støttepakke** på 500 mio. EUR til støtte for de producenter, der er hårdest ramt af de alvorlige konsekvenser af krigen i Ukraine. Midlerne under den fælles landbrugspolitik's krisereserve blev anvendt til dette formål. Medlemsstaterne har på dette grundlag ydet 492 mio. EUR i økonomisk støtte til landbrugere, idet de har prioriteret dem, der benytter bæredygtig praksis, og som er hårdest ramt af krisen.

I den **landbrugsreserve**, der er oprettet i henhold til den fælles landbrugspolitik efter reformen, vil der i 2023 være 450 mio. EUR til rådighed til foranstaltninger vedrørende offentlig intervention og oplagring med henblik på stabilisering af landbrugsmarkederne eller til ekstraordinære foranstaltninger, der træffes som reaktion på potentielle markedsforstyrrelser, sundhedsrisici eller andre nødsituationer som fastsat i forordningen om den fælles markedsordning. Kommissionen vil sammen med medlemsstaterne undersøge, om det er hensigtsmæssigt at træffe ekstraordinære foranstaltninger inden for rammerne af landbrugsreserven for at forhindre markedsforstyrrelser som følge af det pressede gødningsmarkeds konsekvenser for EU-landbrugernes produktion.

2.4. Anvendelse af de midlertidige kriserammebestemmelser for statsstøtte som en kanal for økonomisk bistand

De **midlertidige kriserammebestemmelser for statsstøtte** ("rammebestemmelserne") giver medlemsstaterne mulighed for at udnytte den fleksibilitet, der er fastsat i statsstøttereglerne, og for at støtte bl.a. primærproducenter i landbruget, også med henblik på indkøb af gødning, samt gødningsproducenter. Medlemsstaterne kan på visse betingelser yde støtte til dækning af en del af den seneste stigning i de udgifter til gas- og el, som virksomheder, herunder f.eks. primærlandbrug og gødningsproducenter, har skullet betale.

I perioden marts-september 2022 godkendte Kommissionen i henhold til rammebestemmelserne 18 **særlige støtteordninger på landbrugsområdet** med et samlet budget på ca. 3,5 mia. EUR. Tre af ordningerne vedrører specifikt landbrugernes indkøb af gødning (et samlet budget på 855 mio. EUR). De fleste medlemsstater valgte paraplyordninger, der var åbne for alle økonomiske sektorer (455 mia. EUR i september 2022). Nogle medlemsstater valgte særlige statsstøtteordninger til støtte for energiintensive virksomheder.

Den 28. oktober 2022 blev **rammebestemmelserne** tilpasset medlemsstaternes behov for at støtte energiintensive virksomheder, der er hårdest ramt af krisen, herunder gødningsproducenter. Gødningsproducenter, der er en særlig hårdt ramt sektor, kan, hvis de opfylder støtteberettigelseskriterierne, nyde godt af en højere støtteintensitet og

støttebeløb på op til 150 mio. EUR¹¹. For virksomheder, der modtager større støttebeløb, indeholder de midlertidige kriserammebestemmelser forpligtelser til at understøtte en udvikling hen imod en reduktion af energiforbrugets CO₂-aftryk og gennemførelse af energieffektivitetsforanstaltninger. Loftet for den maksimale støtte til primærproducenter (landbrugere) er også blevet hævet, hvilket giver medlemsstaterne mulighed for at støtte landbrugernes indkøb af gødning, hvis det er nødvendigt.

Statsstøtte kan antage forskellige former ud over statsstøtteforanstaltninger. De offentlige myndigheder har f.eks. mulighed for at købe gødning til mere konkurrencedygtige markedspriser (som følge af deres forhandlingsposition) og tilbyde den til lavere priser (statsstøtteelementet) til landbrugerne inden for de grænser, der er fastsat i rammebestemmelserne. Medlemsstaterne kan også sikre sig, at gødningen fordeles blandt landbrugerne på en rimelig og ikke-diskriminerende måde, navnlig hvis det bliver nødvendigt at rationalisere gassen.

2.5. Anden EU-støtte

Medlemsstaterne kan som følge af loftet over visse elproducenters markedsindtægter og solidaritetsbidraget¹² råde over midler, som de bl.a. i henhold til rammebestemmelserne kan **omdirigere til intensive energiforbrugere såsom landbrugere eller gødningsproducenter** (op til ca. 140 mia. EUR) for at støtte virksomheder i energiintensive sektorer, forudsat at disse midler anvendes til investeringer i vedvarende energi, energieffektivitet eller andre dekarboniseringsteknologier. De målrettede og ekstraordinære foranstaltninger (støtte til energi til overkommelige priser), der for nylig er foreslået inden for rammerne af **samhørighedspolitikken** for 2014-2020, vil give de nationale myndigheder mulighed for at vælge at om dirigere op til 40 mia. EUR for at støtte SMV'er, arbejdstagere og sårbare husholdninger, så de bedre kan klare de stigende energipriser. Desuden opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at prioritere foranstaltninger, der har til formål at sikre en overkommelig pris for gødning og dermed styrke fødevarer sikkerheden.

I lyset af den nuværende energikrise har Kommissionen foreslået, at der foretages målrettede ændringer af forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten for at indarbejde særlige REPowerEU-kapitler, som medlemsstaterne kan supplere deres eksisterende genopretnings- og resiliensplaner med. Kommissionen har også udsendt retningslinjer til medlemsstaterne om, hvordan de kan ændre og supplere deres genopretnings- og resiliensplaner med særlige REPowerEU-kapitler, som bør sigte mod energibesparelser, diversificering af energiforsyningen og fremskyndet udrulning af vedvarende energi til erstatning af fossile brændstoffer i boliger, industrien og

¹¹ Meddelelse fra Kommissionen "Midlertidige kriserammebestemmelser for statsstøtteforanstaltninger til støtte for økonomien efter Ruslands aggression mod Ukraine" (C(2022) 7945 final).

¹² Rådets forordning (EU) 2022/1854 af 6. oktober 2022 om et nødindgreb for at imødegå høje energipriser.

elproduktionssektoren. Medlemsstaterne kan i forbindelse med revisionen af deres planer integrere støtte til bæredygtig produktion af gødning som led i denne diversificering under fuld overholdelse af princippet om ikke at gøre væsentlig skade¹³.

Inden for rammerne af **Horisont Europa**¹⁴ rejses der målrettede investeringer på ca. 9 mia. EUR i indeværende flerårige finansielle ramme for 2021-2027, som er øremærket til arbejdsprogrammer, partnerskaber og missioner under klynge 6 "Fødevarer, bioøkonomi, naturressourcer, landbrug og miljø". I de første to år af Horisont Europa forventes det, at mere end 35 projekter med et budget på ca. 180 mio. EUR kommer til at vedrøre gødningsforbruget i landbruget, herunder projekter om optimering af næringsstofbudgettet, alternative gødningsprodukter og naturbaserede og agroøkologiske løsninger på næringsstofforvaltning. Der ydes også støtte under missionen "En jordpagt for Europa". Et af denne missions specifikke mål er at reducere jordforureningen og målrette indsatsen mod at reducere brugen af gødning og tabet af næringsstoffer.

I 2023 vil Kommissionen inden for rammerne af Det Europæiske Innovationsråd lancere en ny udfordring vedrørende et modstandsdygtigt landbrug med et budget på 65 mio. EUR til støtte for nystartede landbrugsteknologivirksomheder med henblik på hurtig udvikling af avancerede teknologiske innovationer, der skal opretholde og forbedre høstudbyttet ved hjælp af miljøvenlige teknologier, navnlig inden for gødskning.

Innovationsfonden under EU's emissionshandelssystem (ETS) yder også finansiering til innovative demonstrationsprojekter, der bidrager til de målsætninger for den cirkulære økonomi, der er knyttet til nyttiggørelse af materialer fra affald og spildevand, som f.eks. næringsstoffer.

2.6. Organisk gødning

Erstatning af mineralsk gødning med organisk gødning kan bidrage til at **reducere EU's afhængighed af gas** og fremmes også via EU's økologimål (25 % af agerjorden inden 2030)¹⁵. Dette vil bidrage til at reducere CO₂-fodafttrykket fra gødning.

Siden juli 2022 har **forordningen om gødningsprodukter**¹⁶ åbnet det indre marked, navnlig for gødning fremstillet af nyttiggjort affald og biprodukter, der er tilgængelige i EU. Forordningen fremmer **grønne og cirkulære alternativer** til naturgas og

¹³ Meddelelse fra Kommissionen "Teknisk vejledning om anvendelsen af princippet om ikke at gøre væsentlig skade" af 12. februar 2021 (2021/C58/01).

¹⁴ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/695 af 28. april 2021 om oprettelse af Horisont Europa — rammeprogrammet for forskning og innovation — og om reglerne for deltagelse og formidling og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1290/2013 og (EU) nr. 1291/2013.

¹⁵ I økologisk landbrug er det ikke tilladt at anvende kunstgødning.

¹⁶ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1009 af 5. juni 2019 om fastsættelse af regler om tilgængeliggørelse på markedet af EU-gødningsprodukter.

udvindingen af råstoffer til fremstilling af gødning. Særlige EU-gødningsprodukter såsom inhiberet gødning, gødning med kontrolleret frigivelse og biostimulanter til planter vil øge gødningseffektiviteten og dermed reducere den mængde gødning, der er nødvendig for at optimere udbyttet. Af vigtige yderligere fremskridt skal nævnes den kommende definition af slutpunkter i fremstillingskæden i henhold til forordningen om animalske biprodukter, som er en forudsætning for markedsadgang i henhold til forordningen om animalske biprodukter.

Udvikling af metoder til at udbrede en **effektiv genanvendelse af næringsstoffer fra organisk affald** (f.eks. husdyrgødning, anaerob nedbrydning, slam og andre organiske affaldsstrømme) til vedvarende biobaserede gødningsprodukter bidrager til målsætningerne i **jord til bord-strategien**. Et vigtigt element i denne forbindelse er adskillelse og indsamling af bioaffald. Bedre lokal anvendelse af organisk affald har ikke blot miljømæssige fordele, men giver også økonomiske fordele for husdyravlere og landbrugere, der producerer markafgrøder, og vil mindske det europæiske landbrugs afhængighed af mineralsk gødning fra lande uden for EU. Den 26. oktober 2022 vedtog Kommissionen en revision af direktivet om rensning af byspildevand¹⁷, der bl.a. omfatter strengere forpligtelser til at genvinde næringsstoffer fra spildevand, som derefter kan genanvendes i landbruget.

Anvendelsen af husdyrgødning og forarbejdet husdyrgødning¹⁸ i overensstemmelse med nitratudirektivet kan spille en rolle med hensyn til at hjælpe landbrugerne med at reducere deres eksponering for svingende priser på mineralsk gødning og lukke næringsstofkredsløbet¹⁹. Cirkulær anvendelse af bioaffald som gødning vil blive drøftet i Kommissionens **handlingsplan for en integreret næringsstofforvaltning**, som vil blive vedtaget i begyndelsen af 2023. I den forbindelse vil Kommissionen også vurdere yderligere lovgivningsmæssige og ikkelovgivningsmæssige skridt til at muliggøre en bredere anvendelse af genvundne næringsstoffer fra husdyrgødning.

¹⁷ Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand.

¹⁸ JRC 2020, "REcovered Nitrogen from manURE" — Tekniske forslag til sikker anvendelse af forarbejdet husdyrgødning over den tærskel, der er fastsat for nitratsårbare zoner i nitratudirektivet; Rapport fra 2020 fra Det Fælles Forskningscenter ("RENURE"), hvori det konkluderes, at der er gjort betydelige fremskridt med hensyn til udviklingen af teknologier, der reducerer udvaskning af forarbejdet husdyrgødning. De tilgængelige teknologier vil dog sandsynligvis give produkter med højere ammoniakemissioner end visse mineralske gødningsstoffer, som f.eks. kalkammonsalpeter (CAN) og ammoniumnitrat (AN) — om end de er bedre end gødning og resulterer i sammenlignelige eller lavere emissioner end urinstof. Anvendelsen af RENURE-produkter vil derfor skulle underlægges strenge krav vedrørende anvendelsespraksis i fuld overensstemmelse med nitratudirektivets kriterier.

¹⁹ Rådets direktiv af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget I nitratsårbare zoner kan husdyrgødning, men også forarbejdet husdyrgødning, kun anvendes til at erstatte mineralsk gødning inden for de grænser, der er fastsat i nitratudirektivet (170 kg/ha/år), for at undgå yderligere forurening.

2.7. Alternative forsyningskilder til import og suspension af importafgifter for ammoniak og urinstof

Diversificering af forsyningskilderne for importerede gødningsstoffer og mellemprodukter for at sikre adgangen til gødning er en pragmatisk reaktion på indskrænkningerne af produktionen i EU, navnlig i de regioner, hvor der findes passende forbindelser til havne. I den forbindelse fremmer EU's frihandelsaftaler adgangen til gødning fra vigtige handelspartnere. Dette undergraver ikke EU's strategiske interesse i en levedygtig gødningssektor i EU.

Kommissionen har henvendt sig til **alternative gødningsleverandører** for at kompensere for de forsyninger, der tidligere blev importeret fra Belarus og Rusland. Oman, Turkmenistan og Qatar er blevet udpeget som alternative kilder til kvælstofgødning. Økonomierne i disse lande uden for EU vil drage fordel af en sådan eksport i form af øget vækst og beskæftigelse. Importen fra Egypten og Algeriet er steget betydeligt (med henholdsvis næsten 20 % og 40 %), og der er en realistisk udsigt til, at Egypten vil erstatte Rusland som EU's vigtigste importkilde i 2022.

Mestbegunstigelsestoldsatsen på 6,5 % finder anvendelse på import af kvælstofgødning til EU²⁰. Kommissionen har foreslået at suspendere disse tolsatser for to vigtige mellemprodukter, der anvendes til fremstilling af kvælstofgødning, nemlig ammoniak og urinstof, indtil udgangen af 2024²¹. Dette vil løse problemerne med tilgængelighed og prisoverkommelighed i forbindelse med forsyningen af ammoniak og urinstof og fremme diversificeringen af importen. Forslaget er i øjeblikket til behandling i Rådet. Som følge af en undersøgelse af dumping, der var til skade for EU's industri, indførte Kommissionen i 2019 **antidumpingtold** på importen af urinstof og ammoniumnitrat (UAN) fra Rusland, Trinidad og Tobago samt USA. Den 26. oktober 2022 besluttede Kommissionen, at denne antidumpingtold ikke skulle suspenderes²².

2.8. Foranstaltninger til sikring af forsyningssikkerheden og prisoverkommeligheden af gas

I løbet af det seneste år har Kommissionen taget afgørende skridt til at stabilisere gasmarkederne og garantere forsyningssikkerheden for gas. Den 13. oktober 2021 offentliggjorde Kommissionen en vejledning til medlemsstaterne ("**værktøjskassen for**

²⁰ En række gødningseksporterende lande såsom Marokko, Egypten, Algeriet, Tunesien, Trinidad og Tobago har toldfri adgang til EU i henhold til frihandelsaftaler.

²¹ Forslag til Rådets forordning om ændring af bilag I til forordning (EØF) nr. 2658/87 om told- og statistiknomenklaturen og Den Fælles Toldtarif af 19. juli 2022 (COM(2022) 359).

²² Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2022/2070 af 26. oktober 2022 (C/2022/7826).

energipriser") for at imødegå de umiddelbare konsekvenser af prisstigningerne og yderligere styrke modstandsdygtigheden over for fremtidige chok²³.

Med **REPowerEU-planen** af 18. maj 2022 blev der indført foranstaltninger til at dekarbonisere gaskmarkederne og fremme vedvarende gas, energibesparelser, diversificering af energiforsyningen og fremskyndet udrulning af vedvarende energi for at begrænse konsekvenserne af forsyningsafbrydelser og holde energipriserne nede.

I sin meddelelse "**Spar på gassen til en sikker vinter**"²⁴ fra juli 2022 fremsatte Kommissionen forslag til en styrkelse af EU's beredskab til denne vinter. De **foranstaltninger, der er truffet for at reducere efterspørgslen**, og den indsats, der er gjort i henhold til forordningen om gaslagring for at nå og endda overstige Unionens mål for gaslagring, har båret frugt. Selv om priserne stadig ligger på et historisk meget højt niveau, er de faldet i forhold til det højeste niveau i august 2022. Kommissionen har udstedt vejledning til medlemsstaterne om de sektorer, der betragtes som kritiske eller strategiske ud fra et samfundsmæssigt perspektiv, med henblik på prioritering. Fødevarerektoren er udpeget som en kritisk sektor, hvilket også gælder for gødningssektoren, der leverer forsyninger til den **samfundskritiske landbrugssektor** i hele EU. Kommissionen **gør opmærksom på, at medlemsstaterne inden for rammerne af deres nationale beredskabsplaner har mulighed for at prioritere fortsat og uafbrudt adgang til naturgas** for gødningsproducenter i tilfælde af rationalisering.

For nylig, nærmere bestemt den 18. oktober 2022, fremlagde Kommissionen forslag til en ny nødforordning for at imødegå de høje gaspriser i EU og sikre forsynings sikkerheden denne vinter²⁵. Dette skal ske gennem fælles indkøb af gas, prisbegrænsende mekanismer, nye foranstaltninger vedrørende åbenhed i infrastrukturanvendelsen og solidaritet mellem medlemsstaterne samt fortsatte bestræbelser på at reducere efterspørgslen efter gas. Disse nye foranstaltninger vil bidrage til yderligere at **lette pristrykket for de europæiske borgere og den europæiske industri** og samtidig sikre forsynings sikkerheden og et velfungerende indre marked.

2.9. Fremme produktionen af grøn ammoniak og biomethan

Hvad angår kvælstofgødning, er **ammoniak, der produceres ved hjælp af vedvarende, kulstoffattig og andre former for ren brint**, en teknologi, der ser lovende ud med

²³ Kommissionens meddelelse af 13. oktober 2021 "Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte" (COM(2021) 660 final).

²⁴ Kommissionens meddelelse af 17. juli 2022 "Spar på gassen til en sikker vinter" (COM(2022) 360 final).

²⁵ Forslag til Rådets forordning om styrkelse af solidariteten gennem bedre koordinering af indkøb af gas, udveksling af gas på tværs af grænserne og pålidelige prisbenchmarks (COM(2022) 549 final).

hensyn til at opnå en betydelig reduktion af drivhusgasemissionerne fra gødningsproduktionsprocessen. Anvendelsen af vedvarende brint vil desuden gøre EU uafhængig af naturgas til fremstilling af gødning. Selv om der er mange storstilede projekter i gang, vil disse først begynde at producere betydelige mængder gødning fra 2025.

Der er fortsat udfordringer med hensyn til opskalering af produktionen af ammoniak på grundlag af vedvarende brint, bl.a. som følge af manglende infrastruktur, behovet for at fremskynde godkendelsesprocedurerne og en lovgivningsmæssig ramme, der stadig er under udvikling. **REPowerEU**-planen indeholder en række foranstaltninger til at tackle disse udfordringer. Efterhånden som gaspriserne stiger, bliver disse projekter kommercielt levedygtige sammenlignet med ammoniak baseret på naturgas, hvilket fremskynder udbredelsen af førstnævnte. Som bidrag til opskalering af vores vedvarende brintøkonomi vil der blive oprettet en ny europæisk brintbank med henblik på at investere 3 mia. EUR i at kickstarte et brintmarked i EU, bl.a. ved at tilpasse udbuddet til efterspørgslen.

Ud over de midlertidige kriserammebestemmelser for statsstøtte har Kommissionen for nylig revideret og moderniseret sin **statsstøtteværktøjskasse**²⁶, som medlemsstaterne, hvis de relevante betingelser er opfyldt, kan gøre brug af til støtte for omstillingen af den europæiske kvælstofgødningsindustri til elektricitet fra vedvarende energikilder eller vedvarende brint i kombination med lokale projekter vedrørende cirkulær genvinding af næringsstoffer.

Kommissionen vil bestræbe sig på at sikre, at der foreligger stabile og brugbare lovgivningsmæssige rammer for produktionen af vedvarende og kulstoffattig brint, hvorved det sikres, at der hurtigt kan udvikles et marked for gødning baseret på vedvarende og kulstoffattig brint. Kommissionen vil i henhold til direktiv (EU) 2018/2001 inden længe offentliggøre to delegerede retsakter, der fastlægger en lovgivningsmæssig ramme for vedvarende brændstoffer, der ikke er af biologisk oprindelse.

Biomethan har et lovende potentiale med hensyn til at erstatte gas, navnlig i de områder, hvor vedvarende brint ville være mindre konkurrencedygtig. Som anført i REPowerEU er fremme af en bæredygtig produktion af biomethan på op til 35 mia. m³ inden 2030 en omkostningseffektiv måde, hvorpå EU kan opfylde sin ambition om at reducere importen af naturgas fra Rusland. Dette vil ikke blot levere vedvarende energi og øge landbrugernes indkomst, men vil også skabe en ny forsyningsstrøm af organiske gødningsstoffer. Det **europæiske industripartnerskab for biomethan** blev lanceret den

²⁶ "Retningslinjer for statsstøtte til klima, miljøbeskyttelse og energi" af 18. februar 2022 (C(2022) 481) og "Rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation" af 19. oktober 2022 (C(2022) 7388 final).

28. september 2022 med et mål om en årlig produktion og anvendelse af biomethan på 35 mia. m³ inden 2030.

Kommissionen vil desuden undersøge muligheden for foranstaltninger, der kan bidrage til at **gøre CO₂-neutral gødning konkurrencedygtig på markedet** under omstillingen til en fuldt ud dekarboniseret økonomi.

3. SIKRING AF ADGANG TIL GØDNING TIL OVERKOMMELIGE PRISER GLOBALT

3.1. EU-støtte til multilaterale og bilaterale initiativer

Den Europæiske Union har reageret hurtigt på det systemiske chok, der er opstået som følge af den russiske aggression mod Ukraine, hvilket den har gjort gennem sin firestrengede Team Europe-indsats mod global fødevarer-sikkerhed, nemlig 1) solidaritet, 2) produktion, 3) handel og 4) multilateralisme. Det skønnes, at Den Europæiske Union samlet set yder 7,7 mia. EUR frem til 2024 til at understøtte den globale fødevarer-sikkerhed og bæredygtige fødevarer-systemer. EU støtter bl.a. foranstaltninger, der har til formål at forbedre jordbundens sundhed og opnå en mere optimal og bæredygtig anvendelse af gødning.

Kommissionen anerkender arbejdet i den FN-ledede Globale Kriseberedskabsgruppe vedrørende Fødevarer, Energi og Finansiering samt andre internationale initiativer såsom G7's globale alliance om fødevarer-sikkerhed, opfordringen til handling og FARM. Disse initiativer omfatter foranstaltninger til afhjælpning af manglen på gødning, navnlig ved at holde markederne åbne og undgå eksportrestriktioner, midlertidigt at øge gødningsproduktionen for at kompensere for knaphed, støtte innovation i gødningssektoren og fremme metoder til at opnå den størst mulige gødningseffektivitet.

Kommissionen styrker den **multilaterale tilgang** i sine bilaterale drøftelser med strategiske partnere. Ved hjælp af samarbejdsplatformen for landbrug, der blev oprettet sammen med USA i november 2021, tages der f.eks. fat på centrale spørgsmål såsom manglen på pålidelige oplysninger om udbud og efterspørgsel på de internationale markeder, behovet for at effektivisere afgrødeproduktionen, højne næringsstofudnyttelsen og forbedre produktionsmetoderne ved hjælp af data og præcisionsanvendelse. Kommissionen og Canada vil afholde et fælles arrangement om bæredygtig anvendelse af gødning med fokus på optimering af udnyttelsen og udvikling af nye produkter.

Kommissionen agter at deltage i **Global Fertiliser Challenge** (GFC), der blev lanceret på De Større Økonomiers Forum i juni 2022. Initiativet har til formål at styrke den globale fødevarer-sikkerhed og reducere landbrugets drivhusgasemissioner ved at bidrage til at råde bod på de knappe gødningsforsyninger, navnlig gennem en **bedre næringsstofforvaltning, større gødningseffektivitet, alternative landbrugspraksisser og alternativer til mineralsk gødning**. Der arbejdes på at udpege konkrete tiltag, der bidrager til målene for Global Fertiliser Challenge.

Ud over konsekvenserne af den russiske invasion er de globale gødningsmarkeder blevet stærkt påvirket af markedsforstyrrelser. To af de vigtigste produktionslande, dvs. Rusland og Kina, har indført eksportrestriktioner, som har påvirket 20 % af den globale

handel med gødning udtrykt i næringsstoffer²⁷. EU gør sit yderste for at arbejde sammen med sine partnere og internationale organisationer om at undgå sådanne handelsrestriktioner.

3.2. Støtte til partnerlande: bæredygtig forvaltning af jordens frugtbarhed og landbrugernes produktionskapacitet

Det globale forbrug af mineralsk gødning pr. hektar agerjord varierer betydeligt²⁸. **Diversificerede landbrugsmetoder**, adgang til vand, tilpasset uddannelse og rådgivningstjenester i landdistrikterne, sikrede jordrettigheder, retfærdig adgang til frø af høj kvalitet og adgang til kredit er blandt de vigtigste løftestænger til at støtte landbrugernes produktions- og modstandsdygtighedsstrategier. Disse faktorer er afgørende, navnlig i områder, hvor jordforringelse fører til en lav gødningsrespons.

I lyset heraf er Kommissionen i overensstemmelse med jord til bord-strategien og biodiversitetsstrategien fast besluttet på at bane vejen for **innovative tilgange til støtte for en integreret forvaltning af jordens frugtbarhed** på globalt plan ved at anvende en række forskellige stedspecifikke jordfrugtbarhedsløsninger, der fremmer bæredygtige udbyttegevinster. Diversificerede landbrugsøkosystemer, et højere indhold af organisk materiale i jorden og en bedre forvaltning af næringsstofkredsløbet vil for det første øge modstandsdygtigheden over for klimaændringer, for det andet bidrage til modvirkning af klimaændringerne gennem øget lagring af CO₂ i jorden og for det tredje fremme bevarelsen af biodiversiteten.

Selv om det ikke er alle landbrugere, der påvirkes på samme måde og i samme omfang i hvert land, hjælper EU sine partnere med at mindske deres afhængighed af importeret gødning og mineralsk gødning ved at investere i alternativer, bl.a. organisk gødning, og i **et bæredygtigt landbrug og en bæredygtig forvaltning af jordens frugtbarhed**. Dette er et centralt element i udrulningen af de landestyrede nationale forløb for omstilling af fødevarsystemerne, der følger af FN's topmøde om fødevarsystemer i 2021. Der vil blive udformet en række interventioner til dette formål, som skal finansieres gennem instrumentet NDICI²⁹ — et globalt Europa, herunder gennem den nye fødevare- og resiliensfacilitet for Nordafrika og Mellemøsten, hvortil der er afsat 225 mio. EUR, og den bevillingsramme for udvikling, der er afsat til den nyligt bebudede støtte fra EUF-reserverne til ACS-landene på 600 mio. EUR, samt fødevare- og resiliensfaciliteten. EU vil navnlig:

²⁷ IFPRI's oversigt over fødevarehandelspolitikken, <https://www.ifpri.org/project/covid-19-food-trade-policy-tracker>.

²⁸ Fra 20 kg/ha i Afrika syd for Sahara til 77 kg i Nordafrika, 125 kg/ha i Nordamerika, 155 kg/ha i Europa, 171 kg/ha i Latinamerika og 294 kg/ha i Østasien (2018, Verdensbanken).

²⁹ Instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde.

- facilitere dialog og udveksling af erfaringer, støtte forsknings- og innovationsaktiviteter, navnlig i lande med et højt gødningsforbrug og/eller ringe næringsstofudnyttelse
- arbejde tæt sammen med landbrugsorganisationer på tværs af specifikke landbrugsværdikæder og systematisk knytte dem til landbrugsforskningsorganisationer og den private sektor på grundlag af bl.a. DeSIRA og GCCA+porteføljerne³⁰
- fremme agroøkologiske tilgange, bl.a. vedrørende konkrete værdikæder og afgrøder, og bæredygtige landbrugsmetoder, der er afgørende for at forbedre og opretholde jordens frugtbarhed (bælgplanter og planteproteiner, dækafgrøder, skovlandbrug, opdræt i polykultur osv.). Sådanne foranstaltninger vil f.eks. blive vedtaget i Marokko, Tunesien, Egypten, Jordan, Libanon og Syrien inden for rammerne af den regionale fødevare- og resiliensfacilitet, som der er afsat et budget på 225 mio. EUR til
- forbedre små landbrugeres adgang til gødning og fremme en effektiv anvendelse heraf ved hjælp af gennemsigtige og målrettede værktøjer (f.eks. e-vouchere, samfinansieringsordninger, anvendelse af mikrodoser med henblik på større gødningseffektivitet), effektive rådgivningstjenester (beregning af næringsstofbalancer, anvendelse af forskellige kilder til næringsstoffer) og bedre offentlige støtteprogrammer for mineralsk og organisk gødning
- styrke eksisterende strategiske partnerskaber, navnlig med CGIAR³¹, Den Internationale Fond for Landbrugsudvikling (IFAD) og FAO, for at fremme en bæredygtig forvaltning af jordens frugtbarhed og fremme agroøkologiske tilgange.

Samtidig arbejder EU på **yderligere at styrke sin humanitære fødevarebistand**, som på nuværende tidspunkt i 2022 allerede er nået op på 900 mio. EUR. Det er ca. 55 % mere end sidste år og næsten 80 % mere end i 2020. Midlerne vil blive anvendt til at styrke sårbare befolkningsgruppers fødevaresikkerheds- og ernæringsstatus ved hjælp af forskellige metoder, der er afpasset de enkelte lande og regioner (f.eks. direkte fødevarebistand i naturalier/kontanter, herunder kontanter til flere formål, samt ernæring).

³⁰ DeSIRA: Development of Smart Innovation through Research in Agriculture (udvikling af intelligent innovation gennem forskning i landbrug). GCCA +: Global Climate Change Alliance+ (den globale klimaalliance+).

³¹ Den Rådgivende Gruppe for International Landbrugsforskning.

3.3. Markedsgennemsigtighed og G20's landbrugsmarkedsinformationssystem (AMIS)

EU vil fortsat fremme **markedsgennemsigtigheden for at sikre stabilitet på markederne** og undgå markedsforstyrrelser og prisstigninger. Kommissionen glæder sig over, at G20's AMIS er udvidet, således at det dækker markedet for gødning, og er fast besluttet på at levere alle nødvendige data og al den nødvendige støtte til AMIS-sekretariatet. I denne forbindelse er Kommissionen sammen med medlemsstaterne ved at undersøge mulighederne for at øge midlerne til AMIS.

3.4. Lettelse af den globale handel med gødning

EU vil, som det fremgår af Kommissionens meddelelse af 23. marts, fortsat opfordre til, at der ikke træffes foranstaltninger, der begrænser eller forbyder eksport af gødning. EU vil fortsat arbejde tæt sammen med andre lande i internationale fora (navnlig i WTO, G7 og FAO) om at undgå handelsrestriktioner eller eksportforbud mod gødning og sikre et åbent, gennemsigtigt og forudsigeligt handelsmiljø. EU vil i denne forbindelse fremme tiltag til at øge gennemsigtigheden med hensyn til eksportrestriktioner, også vedrørende gødning, som et middel til at opfylde de forpligtelser, der blev indgået i henhold til erklæringen om fødevarer sikkerhed, der blev vedtaget på det seneste WTO-ministtermøde.

De nye og udvidede logistikruter, der er etableret ved hjælp af **solidaritetsbanerne mellem EU og Ukraine**, er blevet vigtige korridorer for Ukraines eksport, såvel i landbrugssektoren som i andre sektorer. Siden august har det FN-formidlede **sortehavsinitiativ vedrørende korn** bidraget til genoptagelsen af afskibningen af korn fra Ukraines havne i Sortehavet. De to initiativer tilsammen har i perioden maj-oktober gjort det muligt at eksportere mere end 22 mio. ton korn, oliefrø og beslægtede produkter fra Ukraine. En betydelig del af disse landbrugsprodukter er nået ud til partnerlande i nød.

Samtidig har EU sørget for, at **landbrugsfødevarer sektoren og gødningssektoren i alt væsentligt ikke er omfattet af de restriktive foranstaltninger, der er truffet over for Rusland**³². Da disse sanktioner ikke finder anvendelse uden for EU, finder de ikke anvendelse på ikke-EU-virksomheder eller enkeltpersoner, der udelukkende driver forretning uden for EU. De gør det desuden muligt for EU-erhvervsdrivende eller via EU's område at overføre kaliumgødning med oprindelse i eller eksporteret fra Rusland til lande uden for EU³³. Det er tilladt at finansiere eller yde økonomisk bistand i forbindelse

³² Den eneste restriktion, der i øjeblikket gælder for Rusland, vedrører import til EU af visse kaliumholdige gødninger, som der dog er indført en stor kvote for baseret på det tidligere forbrug. Sanktioner over for navngivne personer er også relevante.

³³ Dette berører ikke medlemsstaternes mulighed for at træffe de nødvendige foranstaltninger for at beskytte deres nationale sikkerhedsinteresser.

med sådanne overførsler, og det samme gælder levering af forsikringer. Desuden indeholder EU's sanktioner også specifikke bestemmelser, der skal sikre, at transaktioner vedrørende russiske landbrugsprodukter, herunder gødning, kan forløbe gnidningsløst. Kommissionen har udsendt vejledning herom for at bistå medlemsstaterne med at gennemføre EU's sanktioner på en ensartet og effektiv måde, hvilket er af afgørende betydning for landbrugsfødevarersektoren. Desuden arbejder Kommissionen fortsat tæt sammen med medlemsstaterne og internationale organisationer for at sikre, at de kompetente myndigheders vejledning og gennemførelse er gennemsigtig og konsekvent, hvilket sætter sektoren i stand til at opretholde velfungerende forsyningskæder i fuld overensstemmelse med EU's sanktioner og bidrager til, at landbrugerne har adgang til gødning. EU's sanktioner har et klart mål, nemlig at modvirke og reagere på den russiske angrebskrig i Ukraine. Derfor indføres der med EU's sanktioner restriktioner for visse nøglesektorer i økonomien for at forhindre betydelige indtægter til finansiering af den russiske krigsmaskine og indefryse aktiver tilhørende enkeltpersoner og enheder, der støtter krigen. I modsætning til det budskab, der fremsættes gennem den russiske propaganda, er disse mål imidlertid ikke uforenelige med fødevarer sikkerheden.

3.5. Sikring af prisoverkommelighed ved hjælp af et større finanspolitisk råderum

Højere importpriser for fødevarer og gødning og forstyrrelser i forsyningskæderne for fødevarerimportører øger sammen med tabte indtægter for nogle fødevarereksportører vedkommende de presserende **betalingsbalancebehov** i visse lande uden for EU. EU's bidrag på 100 mio. EUR til IMF's trustfond for fattigdomsbekæmpelse og vækst (PRGT) og dennes løftestangseffekt skal anvendes til at støtte sårbare lande, der oplever stigende importregninger. IMF lancerede for nylig det såkaldte "Food Shock Window", som giver adgang til finansiell bistand i et år til at imødekomme presserende betalingsbalancebehov, der er opstået som følge af fødevarerchokket. EU støtter dette "vindue" gennem sit bidrag til PRGT, da det hjælper ACS-landene (hovedsagelig lavindkomstlande) med at få adgang til lån på lempelige vilkår for at afbøde konsekvenserne af fødevarerkrisen. Desuden vil EU gennem den nye facilitet for fødevarer sikkerhed og modstandsdygtighed, hvortil der er afsat et budget på 225 mio. EUR, bl.a. støtte betalingsbalancestabilisering i de sydlige nabolande, og denne støtte bør forlænges yderligere i 2023.

3.6. Styrkelse af partnerskaber med internationale finansielle institutioner

EU vil undersøge, hvordan man kan fremme partnerskaber og udvikle **innovative og bæredygtige investeringer i landbrugssektoren** ved at styrke samarbejdet med internationale finansielle institutioner inden for rammerne af Global Gateway som led i en omfattende Team Europe-indsats, herunder gennem investeringsvinduet for landbruget i den åbne arkitektur under Den Europæiske Fond for Bæredygtig Udvikling (EFSD+). EFSD+ støtter klimaintelligente landbrugssystemer og værdikæder. Den Europæiske Udviklingsbanks (EBRD) portefølje omfatter allerede betydelige investeringer i den private landbrugsindustri sektor. Den Europæiske Investeringsbank vil stille et beløb 500 mio. EUR i form af lån på lempelige vilkår til rådighed for Den Internationale Fond for Landbrugsudvikling (IFAD) til finansiering af investeringer, der sætter skub i en bæredygtig landbrugsproduktion og skaber modstandsdygtighed.

3.7. Strategisk kommunikation og bekæmpelse af desinformation

Kommissionen vil bl.a. gennem EU-delegationerne intensivere den fælles kommunikationsindsats vedrørende de bestræbelser, den har gjort på gødningsområdet, både på multilateralt, regionalt og nationalt plan, for at adressere de opfattelser og bekymringer, der er opstået i partnerlandene. Sideløbende hermed vil EU fortsat overvåge og bekæmpe Ruslands manipulering af og indgreb i informationsstrømmen, der har til formål at lede ansvaret for fødevarer sikkerhedskrisen væk fra landets angrebskrig mod Ukraine, bl.a. gennem EU's offentlige kanaler såsom EUvsDisinfo og i samarbejde med ligesindede partnere, f.eks. i G7 og NATO.

4. KONKLUSION

Gødning spiller en vigtig rolle med hensyn til at sikre en kontinuerlig produktion af fødevarer og foder i EU og globalt. De høje gaspriser og Ruslands angrebskrig mod Ukraine har oven i afhængigheden af et begrænset antal leverandører — herunder Rusland — bragt adgangen til og prisoverkommeligheden af gødning og dermed fødevarer sikkerheden i fare, navnlig i de mest sårbare lande i verden.

Det er derfor nødvendigt at træffe kortsigtede foranstaltninger for at støtte landbrugere og gødningsproducenter. Der er tale om foranstaltninger, der skal forbedre markedsgennemsigtigheden, bistandsforanstaltninger til støtte for gødningsproducenter og landbrugere i form af statsstøtte og EU-finansiering, f.eks. inden for rammerne af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, markedsforanstaltninger under landbrugsreserven, diversificering af importkilderne til gødning og foranstaltninger, der skal sikre gasforsyningen og en begrænsning af gaspriserne, idet disse samtidig skal støtte bæredygtige landbrugspraksisser med henblik på en bedre udnyttelse og mindre afhængighed af gødning. Sådanne foranstaltninger er fortsat i overensstemmelse med de langsigtede mål i EU's grønne pagt og de dertil knyttede strategier.

EU vil fortsat arbejde sammen med medlemsstaterne, de europæiske udviklingsbanker, internationale organisationer, partnerlande og andre nøgleaktører om at afbøde konsekvenserne af de høje gødningspriser for den globale fødevarer sikkerhed og opnå en mere effektiv anvendelse af gødning. EU har tilsluttet sig nye internationale initiativer, som f.eks. Global Fertiliser Challenge, og bestræber sig på at styrke sit partnerskab med internationale finansielle institutioner. EU vil fortsat fremme foranstaltninger, der har til formål at sikre gennemsigtighed på det globale marked og undgå eksportrestriktioner.

På mellemlang og lang sigt ligger en vigtig del af løsningen på problemerne med gødningsforsyningen og miljøet og klimaet i at støtte omstillingen til en bæredygtig anvendelse af gødning og udbredelsen af bæredygtige alternativer til mineralsk gødning. Støtte til genanvendelse af næringsstoffer fra affaldsstrømme og opskalering af produktionen af grøn ammoniak vil være vigtige ledsageforanstaltninger. Dette vil skabe fordele for landbrugerne, miljøet og klimaet og samtidig mindske EU's afhængighed af gødning baseret på fossile brændstoffer. Dette bør gå hånd i hånd med videreførelsen af foranstaltninger såsom bedre markedsgennemsigtighed, diversificering af importkilder, forebyggelse af markedsrestriktioner og foranstaltninger, der sigter mod en økonomisk overkommelig og sikker energiforsyning.

Denne tilgang indeholder også muligheder for EU's partnerlande. EU vil støtte dem i at fremme alternativer til mineralsk gødning baseret på en bæredygtig forvaltning af jordens frugtbarhed.

Den nuværende krise udgør en mulighed for at fremskynde omstillingen til et bæredygtigt landbrug og et bæredygtigt fødevarer-system, væk fra den uforholdsmæssigt store afhængighed af kunstgødning, samtidig med at der sikres en passende og prismæssigt overkommelig gødningsforsyning til landbrugere i EU og i verden.